

ІНФОРМАЦІЙНЕ НАСИЛЛЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗАПОБІГАННЯ

У статті розглядаються поняття: «інформаційна безпека», «інформаційна небезпека», «інформаційне насилля». Виокремлені та розкриті засоби запобігання інформаційному насиллю.

Tetiana Bilyk

INFORMATION VIOLENCE AND WAYS OF ITS PREVENTION

The article provides notions of "information security", "information threat", and "informational violence". Means of prevention of informational violence are outlined and described.

Сьогодні характерною рисою сучасного суспільства є його інформатизація, яка передбачає активну розробку та впровадження в усі сфери людської діяльності інформаційних технологій і засобів. Інформація та інформаційні ресурси стають одним з вирішальних факторів розвитку особистості, суспільства і держави. Широкі можливості комп'ютерів і інформаційних технологій дозволяють автоматизувати процеси моніторингу і управління державними, економічними, соціальними, оборонними та іншими об'єктами та системами, одержувати, накопичувати, обробляти і передавати інформацію про ці процеси практично з будь-якою необхідною швидкістю, в будь-якій кількості.

Все це дає підставу стверджувати, що інформатизація грає вирішальну позитивну роль у розвитку людства, що інформаційне суспільство об'єктивно неминуче. Але історії відомі випадки того, що багато досягнень науково-технічної думки використовувалися не тільки на благо людей.

Серед найважливіших наукових праць, що створили методологічну основу досліджень інформаційного суспільства, можна виділити роботи П. Дракера, Ц. Р. Івченкова, М. Кастельса, Н. Лукмана, М. Маклюена, Д. Мартіна, Р. Молитора, В. В. Печенкіна, Д. Робертсона, А. Столярова, А. Турена, О. Ю. Шеховцева, Х. Шпіннера.

Проблему інформації в цілому дослідили: О. В. Айламазян, Дж. Бенігер, Х. Бренсон, В. Вейс, Н. Вінер, А. І. Колмогоров, П. С. Поспелов, Є. В. Стась, А. І. Суханов, А. Урсул, Р. Фішер, Р. Хартлі, К. Шеннон, У. Ешбі та інші.

Сьогодні у визначених суб'єктів (коаліцій, держав, організацій, особистостей) виникає прагнення одноосібно володіти інформаційними ресурсами, засобами і технологіями і використовувати їх для задоволення своїх інтересів і протидії інтересам ймовірних конкурентів в економічному, комерційному і навіть військовому протиборстві. Інформація та інформаційні технології при цьому починають виступати в якості об'єктів загроз, що породжує проблему інформаційної безпеки.

Концептуальні науково-методологічні основи інформаційної безпеки ще тільки починають розроблятися. Першочерговим завданням при створенні теорії інформаційної безпеки зазначають формування понятійного апарату. Базовими поняттями якого є інформаційна небезпека, інформаційна загроза та інформаційна безпека.

Інформаційна небезпека визначається двояко:

– як стан навколишнього середовища або об'єкта, в якому існує можливість заподіяти істотної шкоди або шкоди шляхом надання впливу на інформаційну сферу об'єкта;

– як властивість об'єкта, що характеризується здатністю завдавати істотної шкоди іншому об'єкту шляхом надання впливу на інформаційну сферу [1].

Говорячи про інформаційну небезпеку виділяють неминучий аспект суспільного буття в умовах кризи і нестабільності, а саме інформаційне насилля. Його особлива небезпека полягає в тому, що воно породжує постійний та глибокий емоційний стрес, викликаний невідповідністю родової інформації, що зберігається в підсвідомості людини на генетичному рівні, і поточної інформації, нав'язуваної ззовні за допомогою впливу на свідомість. Інформаційне насилля у широкому розумінні, передбачає існування інформації в будь-яких соціальних системах – це несиловий, упорядкований вплив на об'єкти, що носить антисоціальний характер. Інформаційне насилля, маючи природні передумови, виступає особливою формою соціального насилля, де інформаційна складова в результаті інверсії набуває самостійну сутність, на основі силових: речовинних і енергетичних процесів. У вузькому сенсі інформаційне насилля – несиловий вплив на ментальну сферу [3].

Інформаційне суспільство характеризується не тільки тим, що стає більше інформації – змінюються її характер і вплив. Зрозуміло, інформаційне насилля існувало завжди, а відмінність сучасного періоду полягає насамперед у тому, що в інформаційному суспільстві інформаційна складова набуває явного, а не латентного характеру.

По суті, в ньому виникає ціла індустрія інформаційного насилля, з'являється відносна самостійність інформаційної складової, що впливає на суспільство і особистість навіть без участі конкретного ініціатора, а в силу свого роду накладання інформаційних полів.

Інформаційне насилля є складовою частиною будь-якого насилля. В інформаційному суспільстві змінюються специфіка, способи здійснення інформаційного насилля, його масштаби. Воно може використовуватися в якості зброї, здатної деморалізувати і навіть знищити противника. Серед досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячених аналізу різних аспектів інформаційного насилля, можна виділити роботи таких авторів, як Г. С. Батигін, Ж. Бодрійяр, Р. А. Борецький, М. М. Назаров, Г. Г. Почепцов.

У відповідності з цим інформаційна безпека – це стан об'єкта, коли йому шляхом впливу на інформаційну сферу не може бути завдано істотної шкоди.

Серед числа першочергових заходів, спрямованих на забезпечення інформаційної безпеки особистості, виділяють наступні:

1. Розвиток інформаційної культури населення, у тому числі розвиток особистісних способів активного та пасивного захисту від небезпечних інформаційних впливів і прищеплення навичок технологічно грамотного продукування інформації.

2. Розвиток законодавства в інформаційній сфері. Основним і, можливо, єдиним гарантом дотримання прав і свобод особистості в інформаційному просторі є держава. Цю функцію вона може реалізувати тільки через відповідні закони. Слід зазначити, що законодавство в інформаційній сфері не має аналогів в історії. Тому до його розробки крім юристів повинні бути залучені фахівці різних областей, в тому числі інформатики, інформаційних технологій, психології, соціології, педагогіки і інші.

3. Створення системи моніторингу інформаційно-технологічних факторів ризику (можливо, шляхом розширення функцій структур вивчення громадської думки, забезпечених відповідними методиками).

4. Розширення міжнародного співробітництва з питань безпеки в інформаційному просторі. Діапазон проблем для обговорення в рамках такого співробітництва вельми широкий. Це і встановлення узгодженої точки зору з проблем впливу інформації на індивідуальну і масову свідомість, на психіку людини, і підготовка угод (конвенцій) про невикористання інформаційного простору в ворожих цілях, про контроль над виробництвом і впровадженням інформаційних технологій, які можуть бути використані у терористичних та кримінальних цілях, про міжнародний правовий захист мережевих інформаційних ресурсів, про можливості контролю та обмеження поширення глобальних мереж, типу Інтернету, інформації, що надає негативний вплив на фізичне, психічне і соціальне здоров'я людей, особливо дітей і молоді, і інші.

Без реалізації зазначених та інших заходів, спрямованих на створення необхідних умов для безпечного розвитку особистості в сучасних умовах, немислимо і саме майбутнє і розвиток країни. Безпека кожного зумовлює безпеку всіх, у тому числі держави [3].

Так, останнім часом став надбанням громадськості документ, який був розроблений з метою створення умов охорони підростаючого покоління від матеріалів інформаційного простору, що містять елементи насилля та жорстокості, пропагують наркоманію, токсикоманію, тютюнопаління та інші шкідливі звички, війну, національну та релігійну ворожнечу, неповагу до батьків, національних і релігійних святих.

В даному документі, зокрема, передбачено:

- перевірка комп'ютерних клубів;
- забезпечення шкіл комп'ютерними програмами, які блокують доступ до порносайтів;
- проведення за допомогою засобів масової інформації акції «Тайм-аут» на поширення будь-якої інформації, яка пропагує агресію, насилля, жорстокість, шкідливі звички;
- допомога у безкоштовному встановленні власниками торгівельних мереж з продажу комп'ютерного обладнання програмних фільтрів для захисту від негативного контенту на комп'ютери, які купують для дітей;
- організація конкурсу на кращу соціальну рекламу, наприклад: «Бережи свою дитину від насилля інформаційного простору» та інше.

Крім того, серед запланованих заходів – формування переліку «білих сайтів», рекомендованих для перегляду дітьми і формування рейтингу виконання телеканалами вимог Закону «Про захист суспільної моралі» [2].

Фільтри при формуванні переліку білих сайтів, за словами експертів, були наступні: вилучалося все, що містить елементи насилля, жорстокості, пропагує наркоманію, алкоголь, неофашизм, українофобію, русофобію, антисемітизм.

Більшість психологів вітають формування переліку білих сайтів. Так, зазначається, що створення такого списку – хороша ідея, тому що в будь-якому випадку дітям потрібно обмежити доступ до ресурсів, що містять негативну інформацію, насилля, жорстокість, розпалюють ворожнечу та інше.

Разом з тим відмічено, що батькам і соціальним установам буде простіше, якщо буде зрозуміло, на які сайти можна спокійно давати доступ дитині, на які – ні.

Тож так простіше буде контролювати той масив інформації, з яким дитина має справу. Тому що батьки будуть знати, що до певних сайтів можна спокійно залишити відкритий доступ і не переживати за зміст матеріалів на ньому.

Крім того, експерти радять обмежити доступ дитини до перегляду повідомлень новин, особливо сучасних, які насичені в основному негативною інформацією, кримінальними історіями, смакуванням жорстоких подробиць і деталей насилля.

Тільки з певного віку дитині можна дозволяти дивитися новини – тоді, коли з'явиться розуміння соціального життя, а саме після 13–14 років. Крім того, нинішні новини мало схожі на новини. Якщо мова йде про авіакатастрофи, виверження вулканів тощо – це життя, що дітям можна бачити, але батькам потрібно пояснювати їх. Якщо це такі сюжети, які переважають сьогодні про побутові злочини, вбивства, то такі новини і кримінальні програми не можна дивитися дітям. Тобто, ці програми можна показувати в пізній час, коли діти не будуть дивитися.

Не дивлячись на розробку різних заходів щодо запобігання впливу дії інформаційного насилля, варто пам'ятати – найбільш вагомим є приклад батьків. У питанні протидії насиллю та впливу його елементів на дітей і підлітків в інформаційному просторі, і не тільки, важлива роль, перш за все, належить найближчому сімейному оточенню.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губанов В. Чрезвычайные ситуации социального характера и защита от них / В. Губанов, В. Соломин. – М. : Издаво : Дрофа. – 2007. – 85 с.
2. Разработан план противодействия насилию в Интернете [Электронный ресурс] / «Закон и Бизнес. – Режим доступа : http://zib.com.ua/ru/14552-razrabotan_plan_borbi_s_nasiliem_v_informacionnom_prostranst.html.
3. Юсупов Р. Человек в информационном пространстве / Р. Юсупов, В. Заболотский, В. Иванов // Проблемы информатизации. – 1996. – Вып. 4.

Василь Бутрин,

студент,

Національний університет

«Львівська політехніка»,

Ольга Кізь,

канд. психол. н., доцент, керівник

Школи гендерної рівності ТНПУ,

Тернопільський національний

педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

НАСИЛЬСТВО У КОМП'ЮТЕРНИХ ІГРАХ ТА НАСИЛЬСТВО В РЕАЛЬНОМУ ЖИТТІ: ДИСКУСІЇ НАУКОВЦІВ ЩОДО АНАЛІЗУ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТЕЙ

У статті проаналізовано підходи зарубіжних та вітчизняних науковців щодо аналізу взаємозалежностей між насильством в комп'ютерних іграх та насильством в реальному житті. Піднімається проблема небезпеки розвитку фізичних і психічних розладів у підлітків, які проводять багато часу за комп'ютерними іграми. Розкриваються причини односпрямованої (акцентуїованої) активності, з-поміж яких особистісна дисгармонія, недостатній особистісний розвиток і функціонування у сфері пізнання, самопізнання, духовного буття, міжособистісної взаємодії.

Vasyl Butryn,

Olha Kiz

VIOLENCE IN VIDEO GAMES AND VIOLENCE IN REAL LIFE: SCIENTIFIC DISCUSSIONS ON THE ANALYSIS OF INTERDEPENDENCY

The article outlines the approaches of foreign and domestic researchers' discussion on the analysis of interdependency between violence in video games and violence in real life. Problems of physical and mental disorders in adolescents who spend a lot of time playing computer games are analyzed. The article examines the reasons of unidirectional (accented) activity, including personal disharmony, lack of personal development, self-knowledge, spiritual being, and interpersonal interaction.

Проблема взаємозв'язку між насиллям у реальному житті і насиллям у комп'ютерних іграх набула широкого резонансу і є однією з центральних тем наукових досліджень. Аналіз психологічної літератури дозволяє констатувати значну поляризацію думок: одні автори доводять, що комп'ютерні ігри агресивного змісту підвищують агресивність користувачів та породжують насильство, інші заперечують цей взаємозв'язок, покликаючись на те, що насильство в реальному житті та у комп'ютерній грі взаємопов'язані лише тим, що сцени насилля у грі взяті з реального життя і змодельовані у ній. А лише якщо в людини викривлене, неправильне світосприйняття, то вона ті елементи насильства, які переживала у грі, теоретично може відтворити в реальному житті.

Чимало фахівців пов'язують жорстокість та неадекватність поведінки людини з тим, що вона бачить на екрані чи на моніторі комп'ютера, а тим більше, якщо вона безпосередньо, хоча і віртуально, є учасником